

**Національний
університет
біоресурсів і
природокористування
України**

**Факультет
ветеринарної
медицини**

НДІ Здоров'я тварин

**«ЄДИНЕ ЗДОРОВ'Я – 2022»
Матеріали Міжнародної наукової конференції**

**22-24 вересня 2022 р.
НУБіП України, м. Київ**

УДК 613.636:616.993

**ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ КОНЦЕПЦІЇ
«ЄДИНОГО ЗДОРОВ'Я» В СИСТЕМУ БОРОТЬБИ
З ЛАЙМ-БОРЕЛІОЗМ**

Пантелесенко О.В., аспірантка

Царенко Т.М., канд. вет. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

«Єдине здоров'я» (ЄЗ) – це комплексний підхід до вирішення проблем здоров'я людей, тварин та довкілля на одній платформі. На основі концепції ЄЗ організаціями МЕБ, ВООЗ та ФАО запропоновано «Тристороннє керівництво по вирішенню проблем із зоонозами» (ТКЗ) як інструмент імплементації відповідних заходів та принципів на локальному, національному та глобальному рівнях. Досвід ряду держав вказує на переваги використання міжгалузевого та міждисциплінарного підходу для усунення загроз здоров'ю при контактах «люди-тварини-довкілля». Проблеми контролю зоонозів неможливо ефективно вирішувати зусиллями лише одного сектора або дисципліни. Для цього необхідна співпраця між усіма галузями та профілями, що відповідають за охорону здоров'я людей, тварин та навколишнього середовища. Підхід ЄЗ повинен застосовуватися не лише в умовах поточної загрози зоонозів та скасовуватися після усунення надзвичайної ситуації, а і здійснюватися в рутинному та стійкому режимі.

Зоонозні трансмісивні захворювання є об'єктом застосування принципів концепції ЄЗ. Одним з найпоширеніших трансмісивних зоонозів є Лайм-бореліоз

(ЛБ) – це транскордонне, природно-осередкове захворювання. Вектором ЛБ є іксодові кліщі, життєвий цикл яких включає етапи живлення кров'ю тварин і людей, при цьому кліщі можуть отримувати та/або передавати збудника ЛБ. Проблема ЛБ включає взаємозв'язки між людиною, дикими і домашніми тваринами, кліщами та навколишнім середовищем. Тому, циркуляцію бореліозної інфекції слід вивчати багатосторонньо, спираючись на принципи концепції ЄЗ. Впровадження такого підходу потребує координації між зацікавленими сторонами: медичною, ветеринарною, екологічною галузями та науково-дослідними структурами. Таким чином, підхід ЄЗ є актуальним для розробки стратегій боротьби та контролю за трансмісивними хворобами, в тому числі і за ЛБ.

Ми вивчали всі доступні національні нормативні документи установ, які можуть бути складовими міжгалузевого, міждисциплінарного підходу до контролю ЛБ на основі концепції ЄЗ, а саме: Міністерства охорони здоров'я (МОЗ), Міністерства аграрної політики та продовольства (Мінагрополітики), Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів (Міндовкілля), Національної академії наук (НАН) та Національної академії аграрних наук (НААН).

Міжсекторальна взаємодія медичної та ветеринарної галузей прослідковується при проведенні епідеміологічного розслідування спалахів інфекційних хвороб, коли територіальні органи Держпродспоживслужби (ДПСС) повинні інформувати лабораторний центр МОЗ про випадки зоонозних хвороб у тварин, згідно з Переліком інфекційних хвороб, що підлягають реєстрації, до якого теж входить ЛБ. Також, на різних рівнях державного управління, створюються державні надзвичайні протиепізоотичні комісії (ДНПК). Функціонал ДНПК передбачає оперативний контроль, керівництво і координацію органів виконавчої влади, щодо запобігання спалахам особливо небезпечних хвороб, включених до списку МЕБ та їх ліквідацію. До складу ДНПК входять ветеринари, представники охорони здоров'я, транспорту, зв'язку, органів внутрішніх справ, підприємств, установ та організацій.

Згідно нормативних документів МОЗ України ЛБ входить до переліку хвороб, що підлягають реєстрації. Офіційну статистику захворюваності населення на ЛБ проводить Центр громадського здоров'я (ЦГЗ) МОЗ. Дані про випадки ЛБ у людей надходять до ЦГЗ від Лабораторних центрів МОЗ. Також, наказом МОЗ № 218 від 16.05.2005 р. «Про посилення заходів з діагностики та профілактики іксодових кліщових бореліозів в Україні» на Лабораторію трансмісивних вірусних інфекцій Львівського науково-дослідного інституту епідеміології та гігієни МОЗ України покладено функції з вивчення проблеми іксодових кліщових бореліозів. Згідно положення про Лабораторію, вона проводить вивчення, спостереження і моніторинг циркуляції збудників ЛБ, моніторинг серопревалентності та захворюваності населення. Лабораторія співпрацює лише з медичними установами.

Від 27.05.2022 р. на сайті Мінагрополітики висвітлений проект наказу «Про затвердження Переліку хвороб тварин, що підлягають повідомленню, порядків їх моніторингу, повідомлення про виявлення або підозру щодо

наявності хвороб тварин, що підлягають повідомленню, та про випадки нетипової загибелі тварин». У проекті наказу зазначено, що ЛБ може включатися до Плану моніторингу хвороб тварин в залежності від епізоотичної ситуації. У разі прийняття рішення про включення ЛБ до Плану моніторингу хвороб тварин компетентний орган, а саме ДПСС, повинен врахувати наступні критерії: поширення збудника ЛБ в популяціях тварин і людей; тяжкість впливу на людей; економічні наслідки для охорони здоров'я тварин і людей та епізоотичні тенденції в популяціях тварин і людей.

В Україні функціонують науково-дослідні установи, які вивчають проблеми пов'язані з трансмісивними хворобами: Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН та Лабораторія ветеринарної санітарії та паразитології НААН.

Отже, в Україні наявні всі структури, які здатні забезпечити міжгалузеве та міждисциплінарне впровадження принципів концепції ЄЗ для контролю та боротьби з трансмісивними зоонозами. На разі, впровадження принципів ЄЗ в роботу ветеринарних спеціалістів та екологів потребує удосконалення, як і вся система контролю за трансмісивними зоонозами.

Список використаної літератури

1. Ghai, R.R., Wallace, R.M., Kile, J.C. et al. A generalizable one health framework for the control of zoonotic diseases. *Sci Rep* 12, 8588 (2022). [DOI:10.1038/s41598-022-12619-1](https://doi.org/10.1038/s41598-022-12619-1).
2. World Health Organization. Taking a multisectoral one health approach: a tripartite guide to addressing zoonotic diseases in countries. Food & Agriculture Org., 2019.